

Sateinen marraskuu oli hyytävän kylmä. Tuuli riepotteli kulkijoita ja jäädytti kadut, jotka yöllä satanut ohut lumipeite oli muuttanut vaarallisen liukkaiksi. Päivällä harmaa loska kasteli kengät ja viima viilsi ilkeästi housunlahkeiden alla. Pimeys oli laskeutunut kaupungin ylle, maailmanlopun tunnelma oli käsin kosketeltava. Laihat ihmiset kulkivat kääriytyneinä liian suuriksi käyneisiin talvitakkeihin ja karvahattuihin.

Nadja ei pitänyt siitä, että heidän rappaunsa hakeutui vieraita ihmisiä suojaan kylmältä. Tänään heitä kyyhötti nurkassa taas muutama, mutta keskellä lattiaa makasi eloton nainen virtsalammikossa. Kukaan ei tuntenut naista. Aukkaat eivät voimattomina jaksaneet tehdä asialle mitään, ja kuollut sai lojua paikoillaan toista vuorokautta, ennen kuin talonmies raahas i ruumiin kadulle.

Eräänä päivänä Nadja sai seuraa naapurinpojasta, jonka kaksi kissaa olivat karanneet. Tyttö auttoi niiden etsimisessä, mutta tuloksetta. Kärsivällisyys ei kuulunut pojan luonteenpiirteisiin, ja hän poistui hermostuneena paikalta kiroten ääneen mokomat lemmikit.

Illalla Nadja haki kellarista peittoa, kun hän kuuli yllättäen pimeästä nurkasta surkeaa maukumista. Hän kutsui kissoja, ja pian laihat otukset ilmestyivät kellarin nurkasta puskemaan tuttavallisesti Nadjan jalkaa. Nadjan kävi niitä sääliksi. Hän ei luottanut poikaan, joka oli ollut usein ilkeä nuoremilleen. Hän muisti myös, kuinka poika oli ampunut ritsalla pikkulintuja ja vielä kerskunut tekemisillään.

Nadja ei kestänyt ajatusta, että poika saattaisi kohdella huonosti viattomia kissoja. Hän päätti viedä eläinparat salaa kotiinsa. Hetken hän mietti, mitä äiti ja mummo mahtaisivat ajatella uusista lemmikeistä, joita täytyisi myös ruokkia. Mutta päätös oli tehty. Nadja piilotti kissat syliinsä villatakkinsa alle ja vei ne nopeasti sisälle. Jännittyneenä hän seurasi äidin ja mummon reaktioita, kun kissat alkoivat maukua eteisessä. Äiti hermostui uusista tulokkaista ja vaati ehdottomasti, että eläimet pitäisi palauttaa takaisin. Nadja kertoi äidille parhaansa mukaan, minkälaisesta pojasta oli kysy-

mys, ja yllättäen Vera heltyi. Kissat saivat jäädä mummon vastalauseista huolimatta.

– Miten ajattelit hoitaa ruokinnan? vanhus huokaili.

Nadja oli vakaasti päättänyt, että hän hankkisi lemmikeille jostain ylimääräistä ruokaa. Paljoa ne eivät tarvinneet, koska olivat vielä niin pieniä. Jos ei muuta löytyisi, niille voisi antaa vedessä kastettua vanhaa leipää, jota oli helppo niellä. Äidin ja mummon sydämet sulivat heidän nähdessään, kuinka kissat litkivät janoissaan vettä syvältä lautaselta. Ullakolta löytyi vanha pahvilaatikko, joka täytettiin paperiliuskoilla. Siihen kissat saivat tehdä tarpeensa. Nadja antoi molemmille uudet nimet: raidallinen oli Murzik ja täplikäs Barzik. Äiti oli tyytyväinen, kun tyttären silmät säihkyivät pitkästä ajasta.

Talvi tuli sinä vuonna aikaisin, pysyvä lumipeite satoi jo marraskuussa. Loppuvuodesta pakkaneen kävi kolmessakymmenessä asteessa. Mummo uskoi vakaasti, että jumala rankaisi ihmisiä jostain.

Valentina käveli yhtenä talvisena päivänä Nadjaa vastaan pihan roska-katoksen luona. Valentina tuijotteli kengänkärkiään ja oli vaisu. Ennen niin kauniit, vaaleat hiukset pilkkottivat nyt klimppisinä ja likaisina myssyn alta. Valja kaivoi saappaillaan pehmeää lunta. Hän kertoi, että heidän oveen oli hakattu keskellä yötä ja sisään oli astunut kaksi aseistettua miestä.

Perhe oli seurannut vieressä, kun isää kuulusteltiin keittiössä:

– Olette tietojemme mukaan sanonut seuraavaa: “Zdanov lihoo palat-sissaan ja juo lämmintä suklaamaitoa, kun työläiset kuolevat nälkään.”

Isä yritti epätoivoisesti puolustautua, mutta väkivaltaisia iskuja sateli kysymysten välissä, eikä hän saanut puhutuksi.

– Lisäksi olette puhunut fasisteista myötämielisesti. Tunnustakaa!

Valjan isää hakattiin pampulla, kunnes tytön hysteerinen huuto sai miehet lopettamaan. Isä pidätettiin ja raahattiin autoon. Nadja ei voinut ymmärtää, mitä ystävä tarkoitti.

– Siis... ketkä hakivat?

Valjan ääni muuttui melkein kuiskaukseksi:

– Äiti sanoi, että valtion miehet.

Nadja yritti lohduttaa ystäväänsä. Valja kuunteli rauhoittelevia sanoja, mutta hänen kasvoistaan näki, että Nadjan puhe meni kuuroille korville. Tyttö poistui hiljaisena rappuun.

Nadja kertoi kotona ystävänsä isän kohtalosta, mutta hän ei saanut aikuisia kiinnostumaan asiasta. Sen sijaan äiti katsoi tyttöönsä toruvasti.

– Lopeta se jankkaaminen, asia tuli jo selväksi.

Nadjaa vaivasi ystävänsä ahdinko. Hän ymmärsi, että Valjan isä joutui vastaamaan taannoista puheistaan, mutta kenelle? Ahdistusta lisäsi pinnan alla kytevä tuntematon uhka. Hän oli aina kuvitellut, että valtaapitävät huolehtisivat kansalaisistaan. Se ei koskenutkaan kaikkia? Eikö viranomaisilla ollut parempaa tekemistä kuin vainota ihmisiä joutavista asioista, vaikka maa kärvisteli Saksan hyökkäyksen aiheuttamassa kurimuksessa?

Nadja siirtyi huoneeseensa ja yritti lukea kirjaa, mutta ajatukset pyöriivät sekavina. Tylsä teksti eteni rivi riviltä harmaan neuvostoliittolaisen junan lailla. Lopulta lukeminen keskeytyi ja hän jäi tuijottamaan kukkakuvioista seinäpaperia. Hän sulki silmänsä ja liiteli ajatuksissaan kohti keväistä metsää. Rauhallinen, kasvien kirjoma näyttö oli hänen salainen piilopaikkansa. Siellä ei ollut saksalaisia eikä valtion miehiä, räjähdykset ja nälkä olivat poissa, kukat tuoksuivat ja lähdevesi kimalteli. Tyttö nojasi mielikuvituksessaan puunkylkeen ja antoi auringon hyväillä kasvojaan. Huolettomana hän nautti suloisesta hiljaisuudesta.

Seuraavien päivien aikana rappuun levisi pahaenteistä hajua. Lopulta lemu äityi niin ällöttäväksi, että talonmies kutsuttiin paikalle. Kumaraselkäinen mies kierteli ympäriinsä nuuskien ja päivitellen. Aikansa ihmeteltyään hän pysähtyi Igorin ovelle. Kukaan ei tullut avaamaan, ja talonmiehen oli pakko käyttää yleisavainta päästäkseen sisään.

Sisällä odotti kammottava näky. Igorin vanhemmat makasivat makuuhuoneessa kuolleina, silmät kauhusta ammollaan. Molemmista oli viilleltty paloja sieltä täältä. Löyhkä oli niin vahva, että talonmies antoi ylen. Igor istui tuolilla apaattisena, kuin hän olisi sulkenut muun maailman mieles-tään. Hänen kasvonsa olivat oudon rauhalliset. Ihan kuin ne olisivat halunneet kertoa, että liedellä oleva kattilallinen keittoa, jossa lillui muutama lihapala, oli normaalein asia maailmassa. Laskiämpäri lieden vieressä oli

täynnä verisiä luita.

Paikalle riensi muutama järkyttynyt naapuri. Yhteistuumin päätettiin kääntyä miliisin puoleen. Sellainen löytyi vihdoinkin rautatieasemalta. Mies ei olisi halunnut sekaantua koko asiaan, ja aikansa epäroityään hän haki paikalle korkea-arvoisemman miliisin. Tämä oli jo valmiiksi äreä, koska häntä häirittiin sunnuntaina. Miehen kasvot roikkuivat oudosti ja nenässä roikui iso luomi. Hän katsoi Igoria vihaisesti ja tarrasi tätä käsivarresta.

– Oletko sinä syypää tähän?

– Anna olla, sitä yritettiin jo kovistella, talonmies totesi.

Milisi retuutti Igorin pois asunnosta ja vei hänet sairaalaan osastolle, jossa säilytettiin mielenvikaisia. Aukkaat supisivat järkyttyneinä. Mummo nieleskeli ja pyyhki silmiään.

– Vallankumouksen aikanakaan ei ollut tällaisia... Onneksi ukki ei ole tätä kurjuutta näkemässä. Mihin kaikki ihmisyyden on kadonnut? Puolueväki elelee herroiksi saleissaan... ja tavalliset ihmiset kärsivät.

Pitkään mummon alavireistä huokailua kuunneltuaan Nadja uskaltanut kysymään, olivatko Igorin vanhemmat kuolleet, ennen kuin se tapahtui.

– Ne asiat eivät kuulu lapselle, vastasi mummo topakasti. Sitten hän nousi vaivalloisesti tuolistaan. Hänen ilmeensä kertoi, ettei hän halunnut jatkaa keskustelua.

Perhe oli koko illan vaitonainen. Ainut ääni tuli rakennuksen vanhoista putkista, jotka pitivät ainaista verkkaista kolinaansa.

Igorin vanhempien järkyttävä kohtalo askarrutti Nadjaa. Hän ei voinut millään ymmärtää, miten poika oli päätenyt näin hirveään ratkaisuun. Nadja voi pahoin muistelllessaan, mitä kellarissa oli tapahtunut vain muutama viikko sitten. Tyttöä puistatti, pelkkä ajatuskin sai vatsan vääntymään kuivotuksesta.

Nadja pohdiskeli pitkään Igorin kohtaloa. Itsesyytökset kiersivät kehää, tytön omaatuntoa soimasi. Aikansa asiaa pohdittuaan Nadjan ei auttanut muu kuin kiittää korkeampia voimia siitä, että oli saanut syntyä juuri tähän perheeseen.

Igorin tyhjään kotiin ei kukaan halunnut muuttaa, siitä tehtiin nälkään menehtyneiden ruumiiden väliaikainen säilytyspaikka. Haju oli kammottava, mutta asukkaat tottuivat siihenkin. Igorin vaatimaton huone täyttyi kuolleista niin, että ovea ei saanut suljettua kunnolla ja sen välistä pilkotti aina jonkun vainajan käsi tai jalka. Itsekseen jupiseva talonmies sai tarpeekseen ja irrotti oven saranoiltaan, ja pian koko asunto oli täynnä ruumiita.

Rapussa ei ollut yhtään ainoaa miestä, jolla olisi riittänyt voimia kantaa ruumiita pois. Ylimääräisiä ponnisteluja välteltiin, ja vähiin käyneitä voimia haluttiin säästää. Lopulta kaupunki järjesti kuljetuksen, ja mädäntyneet ruumiit saatiin pois. Vasta keväällä, kun voitiin taas avata ikkunoita, hajua päästiin tuulettamaan. Igorin asunto pysyi kuitenkin ruumiiden kokoamispaikkana. Täyteen sitä ei enää ahdattu, mutta aina sinne ilmestyi muutama nälkään tai tauteihin kuollut asukas.